

saj bolj svoj pravi dobiček spoznal: marsiktera pravda bi manj časa terpela, ali bi je še morebiti celo ne bilo.

Te besede piše prijatelj miru in sprave iz dobrih namena. Kdo drugi v pravdarskih rečeh bolj premešeni zna v prid kmetijstvu kaj več pisati. P.

Perva razstava in kmetijska seja u Šoštanju.

(Po J. Suču poslano.)

Šaleška dolina je u kmetijskih zadevah s Sloveno-Gradčko u zavezi, in se prišteva h Sloveno-Gradčki kmetijski podružnici, kamor iz Šaleške ali Šoštanjske doline družbiniki blizo 5 ur hodá imajo. Šoštanjski g. nadučitelj Peter Musi, odbornik ove podružnice, je častitega g. predstojnika nagovoril, da bi dovolil, da bi enbart odbor u Šoštanju h kmetijski seji se snidil. In ti slovesni dan je bil 20. kozoperska t. l.

Čast. g. Andrej Urek, Škalski tehant, so pred sejo sv. mašo z leviti peli. Pri sv. maši so domači, večidel rokodelski učenci in podmojstri, godli, kateri le malo čez leto se glasbe učijo, pa u tej umetnosti jako veselo napredovajo. U lepo čast jim služi, da bezdelnost umetnosti posvečevajo, ktera jim um bistri in serca žlahtni. Pohvaliti moram njih veštnega nevtrudljivega glasbe učenika gosp. Raimunda Pirša, bilježnega (notarjevega) uradnika, kateri brez plače glasbo uči; pa tudi častite gg. c. kr. uradnike in tiste posestnike, kateri so za glasbeno orodje priložili, ktero za naših 20 godcov pri 450 fl. u dobrim denaru veljá.

Po sv. maši je bila seja u učivnici. Poleg gg. odbornikov, udov kmetijske družbe iz naše doline, več g. duhovnov in uradnikov, se je tudi kmetovavcov polno učivnico nagnječilo.

Pred učivnico je bilo nekaj nove z najdbe kmetijskega orodja razstavljenega, u prostorni učivnici pa mnogih in raznih poljskih pridelkov, sadja, cvetlic in sémena. Ko se je razstava, sosebno od kmetovavcov, z radostjo pregledala, je odbornik, g. Peter Musi, u domačem slovenskem jeziku, nagovor pričel in dokazal, kako se dandanašnji najviši vladarstvo in vsi iskreni domorodci krepko poganjajo, dragimu kmetijskimu stanu na višo stopnjo pripomagati, sosebno koliko koristnega se je že po kmetijskih družbah u blagor ljubi domovini dognalo.

Naj važnišo naredbo kmetijske družbe hvali odbornik bratovšino sv. Floriana. On živo priporoča k tej bratovšini pristopiti, v kateri vsak deležnik sebi ali bližnjemu u naj veči sili gotovo pomoč pridobi. Pa tudi svojo misel raznani: kako bi se u okolici Šoštanjske okrajne sodnije vzajemna družba vtemelila, po kateri bi deležniki tudi svoje zaloge, pohišje itd. ognja zavarovali, ker Gradčka zavarница takovih reči u zavarovanje ne vzame. Odbornik hvali posestnike Šoštanjske fare, ker, če se ednemu ali družemu po ognju nesreča pripetí, mu njegovi sosedje radi z lesom, vožnjo in delom na pomoč pridejo, in priporoča to bratovsko ljubezen, da bi se tudi po bližnjih sosedčkih farah posestniki u eno tovaršijo zavezali.

Govornika predlog pa je, da bi se deležniki zavezali, u tej okrajni pogorelcu, kateri bi u naše družbe bil, u gotovini nekaj priložiti. U okrajni Šoštanjske sodnije je višej od 2000 posestnikov, katerih poslopja posamesno stojé — in le taci posestnikov vlastnina bi se u omenjeno zavarovanje vzela; veččanov in teržanov ne. — Ko bi ovi posestniki pogorelcu, bodi si pri kakošni drugi tovaršiji zavarovan ali ne, po 1, 2 ali 3 dvajsetice, ali pri večim broju udov, le po 1, 2 ali 3 desetice priložili bi to 100, 200 do 300 fl. zneslo.

Če bi pa kak posestnik se dal u dva ali tri razrede zapisati, kakor odbornik misli, da bi se udje vredili, bi njegovo odškodovanje u nesreči po ognju, 400, 500, 600 fl. in še višej zneslo. Tudi bi se dolaga le tistibart odrajtovala, kedar bi se kakšnemu udu na zavarvanih rečeh škoda po ognju pripetila, sicer pa bi nobenedolage ne bilo. U naših krajih. to je u imenovanim okrogu pade po 29stolétni skušnji med tretje in šterto leto pogor. U zadevi te družbe bo učitelj primerne postave predložil, če se njegov nasvèt poterdi.

Na ti nagovor se oglasijo pričijoči g. župani, da hočejo tako hasnovito naredbo krepko podpirati, da le obljubljene postave dobó; tudi od vsih družih nazočih poslušavcev je bil predlog ednoglasno z veseljem sprejet. Od tiste dobe nas je že mnogotero vprašanje doletelo: ali se bo skoro u to bratovšino zapisovalo? Toraj veselja in gotova nada, da se bo ova družba o kratkem osnovala! *)

(Konec sledí.)

O zadevah poglavnih ljudskih šol na Krajskim.

(Konec.)

Kar nauk slovenskiga in nemškiga jezika vtiče, ki se mora v poglavnih mestnih šolah kot potreben nauk za višji šole učiti, je g. nadzornik pravo pot tako dobro zadel, da njegovo vodilo zasluži sploh v vsih poglavnih šolah vsih slovenskih deželá vpejlano biti. Teško je tu se Scyle tako ogibati, da ne padeš v Karybdo, — g. Močnik se je skazal previdniga mornarja tudi o tem. Nobenimu jeziku se tu krivica ne godí. Naravno je otrokam slovenskiga rodú, da v spodnjim oddelku 1. razreda se uk le v samim slovenskim jeziku začne in skozi celo leto slovenski jezik učitvi premaguje; v višjim oddelku tega razreda se enačita eden družimu; le za 1 uro v tednu premaguje še slovenski. V 2. razredu stopi, kakor je prav, nemški za polovico naprej in učbini jezik postane zdaj nemški; enaka je tudi v 3. razredu, vunder obderží skozi in skozi ne le v slovnicí, branju in pisanju, temuč tudi v vaji mnogoverstnih pisem itd. slovenski jezik popolnoma svoje pravíce.

Kar je na dalje v tem navodu posebne hvale vredno, je to, da so vsacimu jeziku posebne ure določene, in nadjati se je, da bo g. nadzornik skerbno nad tem čul, da se bo njegov navod tudi na tanjko spolnoval. To je važniši, kakor morebiti kdo na prvo besedo misli. Zakaj po dosedanji navadi je bilo scer tudi ukazano, da naj se slovenski jezik uči, — ali ker sta se večidel nemški in slovenski skup učila, je bilo učeniku preveč na voljo dano, da je delal karkoli je hotel. Je bil učenik slovenskimu jeziku pravičen in ga je sam dobro znal, ga ni zanemaril memo nemškiga, — je bil pa učenik nemškutarske stranke, se vé, kako je z njim ravnal; toliko je v njem učil, da je imé imelo. Vsa ta enostranost, naj bo na ktero koli stran, je po tem navodu overžena.

Ker petje veliko pripomore, da je človek veseliga pa tudi pobožniga sercá, in ker Slovenci kakor Slovani sploh že od nekdej radi pojó in mnogo prav lepih pesem imajo, veli hvale vredni navod, da se imana vsaki poglavni šoli tudi začetni nauk v petji vpeljati, pri katerim naj se pa posebno pobožno-cerkveni pevi izbirajo.

Sklenemo pa to naznanílo s serčnimi željami, da bi častiti g. nadzornik tudi kmalo za druge neglavne ljudske šole na deželi navod učitve osnoval, da bi se tista svojeglavna mešanca, ki tu in tam na Slovenskim le nauk kmečkih otrok zaderžuje, povsod odpra-

*) Zasluži povsod vpeljana biti.

ljudi vsimu pomagati mogla, vunder saj k potrebnimu živežu zamore kolikor toliko pripomoči.

Da se bode z razdelitvijo pripomočkov, ktere bo Vaša usmiljenost Vašim rojakam podarila, skerbno ravnalo, sim Vam jez porok v iménu komisij, ktere so za reveže v Metliki in v Černomlju ustanovljene in ustanovljene ostanejo tako dolgo, dokler sila ne mine, ki je bila nesrečnim naklonjena po previdnosti božji.

V Ljubljani 18. novembra 1851.

Gustav grof Chorinsky s. r.
c. k. poglavar.

Perva razstava in kmetijska seja u Soštanju.

(Po J. Suču poslano.)

(Konec.)

Dalje naš govornik dokaže, zakaj na polji tako malo pridelamo, in če nam Bog tudi bolji letine podari, vunder ni žetva primerjena sétvi?

Poglaviten uzrok je — pravi — ker premalo in le s slabim gnojem gnojimo. Poskerbeti je si jako veliko in dobrega gnoja pripraviti in ne pustiti, da se pod steno suši ali pa u lužah zvodení in ga dež spera. (Poduk kakove morajo gnojiša biti.) Naj bolji gnoj — prava zlata ruda — pa se večidel po kmetih za vogli raznaša in dvoriše ž njim ognjušava. -- Kar zlo neradi pogrešamo, je malo kje vpeljano — to so straniša (sekreti), ki bi vunder naj važniši tovarna (fabrika) kmetu bile. (Poduk, kako s takim gnojem se pečati). Od človeka gré na dan, z vodo vred, čez poldrugi funt gnoja. To znese u letu blizo 5 centov in pol, s čemur se da 8 centov pšenice pridelati. Toraj Anglijani cenijo gnoj, ki od enega samega človeka u letu pride, na 24 gold. srebra veljave. Koliko zgubo ima tedaj kmetovavec, kteri straniša nima in ne vé takega gnoja porabiti! Ne govorim prenapeto, če rečem, da takova zguba skozi 15—20 let ni manjša, kakor če posestniku hiša pogori. Poskerbeti je toraj, da je pri vsaki hiši obokana kuhinja in zidan dimnik, da ogenj u streho ne šine; pa tudi, da je pri vsakej hiši na primerjenim prostoru straniše, — da bo snažno okoli hiš, in se zlata ruda ne uničuje. Velika zasluga gg. županom, če bojo na to pazili! —

Govornik se je jako vslužil poslušavcem, ker je razmere mnogoverstne živinske piče dokazal, po kterim tehtilu edno drugo domestuje, na priliko: 1 funt turšice ali pa 5 koruna, 9 korenja, 13 repe ali pese. Rěží ali pa ajdne 100 funtov, ali pa: pšenice 85, ječmena 118; ovsa 137, prosa 88, turšice 80, boba 120, naj bolji sená 280, konjskega sená 400, detelje 270, ječmenice ali ovsenice 500, turščence 1200, pšeničnice 1300, reženice 1400, koruna 551, korenja 790, répe 1140. Če se piča razopari, se pri 20 centih 2—4 centov prihrani.

U 100 funtih je osnutka na meso — na mastnino

u bobu	31	52
„ ovsu	10 ¹ / ₂	68
„ ječmenu	14	68
„ turšci	12 ¹ / ₂	77
„ repi	1	9
„ korenji	2	
„ pesi	1 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂
„ korunu	2	24 ¹ / ₂

Po tem dokazu se vidi, da turšica vsako drugo pičo pri debelenju preseže, in da bi slanina jako draga bila, ko bi prešice s korunom debelili. Bolji je pri se-

dajšini visoki ceni korun prodati, pa turšico za debelenje prešicev kupiti.

Odbornik nam je napredovanje u Šoštanju tudi u družih važnih kmetijskih zadevah dokazal: da so se to leto tu tri sadiša drevesc (Baumschule) vtemeljile; da, sčasoma sviloprejke upeljati, je u vigredu 600 murv razsadil, in je zopet 300 jam pripravljenih prihodno spomlad murve u nje saditi. Tudi je dva tavžent hmeljnih sadežev naročenih in 8 funtov gladeževega semena (Kardendistel-Samen) pripravljene, da se bodo tudi tu take obertnijske reči vpeljale.

Da je ta seja bila dobra spoznana, dokaže pristop 23 visokih gospodov in slavnih kmetovavcov u kmetijsko družbo.

Tudi še omeniti moram, da je drugi dan po seji, po predlogu g. učitelja, P. Musi-ta, za rajncega čast. gosp. Mat. Vertovca se peta maša brala in mertvaške bile pele, ktere ga gospoda zavolj neprecenljivih zaslug noben hvaležen Slovenec nikdar pozabil ne bo*).

Naj mu lahka bo zemljica, ker je u življenji jo jako dobro poznal, in tudi nam nje skrivne dragočene zaklade razkril!

Velki zbor kmetijske družbe v Ljubljani.

20. t. m. je bil velki zbor krajske kmetijske družbe od 9. do dveh popoldne. Čeravno je bilo vreme grozno slabo, ker je sneg ravno takrat celo deželo zapadel, se je vunder zbralo dokaj udov, in pomenki so bili v mnogih rečeh prav živi. Tudi g. deželni poglavar grof Chorinsky je zboru čast skazal in v zbor prišel ter se vdeležil posvetovanja.

V nobenim zboru pa še dosihmal ni bilo toliko noviga kmetijskiga orodja razpostavljeniga, kakor v tem, ktero je g. predsednik Fid. Terpin zboru na ogled poskerbel in s tem vnovič pokazal, kako nevtrudljivo on skerbí za pravo djansko povzdigo kmetijske družbe in kmetijstva na Krajskim. Ker pa iz samiga tega, da se novo in v družih deželah hvajeno orodje le ogleduje, še za deželo noben dobiček ne izvira, se bodo po njegovim nasvetu poleti v Ljubljani te in še druge v Londonu kupljene orodja vpričo povabljenih kmetovavcov na polji poskusile in njih vrednost v delu prevdarila, h kterimu se bojo kmetje iz vsih krajev povabili. To bo prav kmetijsk shod, za celo deželo koristen.

Začel je g. predsednik zbor z naznanilam pisma, ki ga je svitli nadvojvoda Janez družbi pisal, milovaje da mu zima in preslabo vreme brani k zboru priti, kteriga naznanjene pomenke bo z veseljem bral. Z radostjo pozdravi g. predsednik dalje g. deželniga poglavarja, kteriga pričujočnost je družbi dokaz njegove marljivosti za prid kmetijske družbe. S pohvalo spomne na dalje pridnosti veči del vsih podružnic, ktere si lepo prizadevajo za blagor domovine; s hvaležnostjo oméni velike pripomoči, ktero ste c. k. ministerstvo kmetijstva in c. k. deželno poglavarstvo skozi preteklo leto družbi dodelile. Po teh veselih naznanilih pa položi g. predsednik ginjeniga serca cvetlico miliga spomina na grob našiga Matija Vertovca, skozi 25 let nevtrudljiviga uda, slovenskim deželam nepozabljiviga pisatelja, za svojo domovino mnogo mnogo zasluženiga domorodca, kteri bo v svojih delih živel za vse veke, vedno nam v lep izgled! Po tem je naznanil g. predsednik vse orodje, ktero je v Londonu, v Draždani in na Dunaji za-se in za družbo naku-

*) Slava vam, verli mož, ki ste v mili spominek neprecenljiviga Slovenca to obhajilo nasvetovali, — slava vam vsim, ki ste se tega obhajila vdeležili in pokazali, kako brat vredniga brata tudi v grobu spoštuje. Vred.